

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การอ่านเป็นกระบวนการหนึ่งของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองและเพื่อการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เป็นสิ่งจำเป็นมากในการพัฒนาคนและพัฒนาสังคม ปัจจุบันนี้การอ่านหนังสือของคนไทยเป็นกิจกรรมที่ไม่แพร่หลายแม้ในหมู่ผู้รู้หนังสือแล้ว การอ่านหนังสือที่ดีและมีสาระยิ่งน้อยลงไปอีก สาเหตุมีอยู่หลายประการนับตั้งแต่การขาดแคลนหนังสือที่ดีและตรงกับความสนใจและการแย่งเวลาของสื่ออื่นๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ฯลฯ รวมทั้งขาดการชักจูง การกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการอ่าน ตลอดจนมีนิสัยรักการอ่านทั้งในและนอกสถานศึกษา เมื่อเทียบความเพลิดเพลินและการได้ฟัง ได้รู้ ได้เห็นเรื่องต่างๆ จากโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงแล้ว การอ่านหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว ต้องใช้ความพยายามมากกว่า และต้องมีทักษะในการอ่าน ถ้าจะให้การอ่านหนังสือเกิดเป็นนิสัยจำเป็นต้องมีการปลูกฝังและชักชวนให้เกิดความสนใจ (พิไลดา แก้วณรงค์, 2555, หน้า 2) ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาในการสร้างนิสัยรักการอ่านเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ทำการสำรวจสถิติการอ่านของคนไทยในปี 2544 ด้านการใช้เวลาในการอ่านหนังสือพบ ว่า คนไทยอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปใช้เวลาอ่านหนังสือ 2.99 นาทีต่อวันและคนไทยวัย 10-14 ปี อ่านหนังสือน้อยที่สุดใช้เวลาเพียง 1.28-4.43 นาทีต่อวัน จำนวนนี้รวมคนไทยทั้งที่อยู่ในเมือง นอกเมืองและทุกเพศ ดังนั้นการร่วมมือและประสานงานในการปลูกฝังให้เยาวชนของชาติมีนิสัยรักการอ่าน รักการค้นคว้า จึงเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญดังพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงให้ทุกฝ่ายช่วยกันปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ทรงห่วงเด็กไทยอ่านหนังสือน้อยลงแต่หันไปสนใจเล่นเกมคอมพิวเตอร์รับส่งด้วย ว่า โรงเรียนเน้นคอมพิวเตอร์มากกว่าการอ่าน คณะกรรมการนานาชาติด้านหนังสือเด็กและ เยาวชนจึงได้ กำหนดให้วันที่ 2 เมษายน เป็น “วันหนังสือเด็กแห่งชาติ” เพื่อรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงส่งเสริมการอ่าน ทรงพระปณิธานพระราชนิพนธ์สำหรับเด็กและเยาวชนมาแต่ครั้งทรงพระเยาว์ พระปรีชาสามารถทางด้านอักษรศาสตร์เป็นที่ประจักษ์แก่ปวงชนชาวไทยและชาวต่างประเทศ ประกอบกับเป็นการสะท้อนให้เห็นความตั้งใจในการรณรงค์ส่งเสริมการอ่านและพัฒนาหนังสือสำหรับเด็ก รวมทั้งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงเริ่มให้มีวันหนังสือเด็กแห่งชาติขึ้นในปี 2548 เป็นปีแรก นับเป็นการเน้นอุดมการณ์เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้แก่เด็กอย่างแท้จริง การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรจะต้องช่วยกันส่งเสริมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อสร้างฐานการเรียนรู้ของเด็กให้เข้มแข็ง อันจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี การศึกษาเจริญก้าวหน้าสามารถดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างเป็นปกติสุข การอ่านจะเป็นการสร้างเสริมทั้งด้านของความคิด การวิเคราะห์ การประมวลผล การใช้ทฤษฎีให้เกิดผลทางปฏิบัติและยังช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีในสังคมทุกระดับ ไปจนถึงสังคมโลก ส่งผลให้มนุษยชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การอ่านนอกจากเป็นอาหารสมองที่ดีแล้วยังมีส่วนช่วยในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจให้แก่ผู้อ่านด้วย ยิ่งผู้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากเรื่องที่อ่านมากเท่าไร การเรียนรู้ก็ยิ่งพัฒนาขึ้นเท่านั้น (บริษัท แพลน ฟอรั คิดส์ จำกัด, 2551) แต่สภาพปัจจุบันพบว่าสังคมไทยยังไม่เป็นสังคมการอ่าน และการอ่านยังไม่เป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ การส่งเสริมการอ่านจึงเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เช่น หน่วยงานราชการซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทั้งในสถานศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียนหรือการศึกษาต่อเนื่อง และภาคเอกชน อาทิเช่น สมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ

และการอ่าน เช่น สมาคมนักเขียน สมาคมห้องสมุดและสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือ รวมทั้งกลุ่มบุคคลในสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจารย์ บรรณารักษ์ ผู้ปฏิบัติการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนดำเนินการโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านต่าง ๆ (คุณหญิงแมนมาส ขวลิขิต, 2546, หน้า 83) ในระดับชาติ หน่วยราชการที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการหรือสนับสนุนการส่งเสริมการอ่าน และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านคือ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีการดำเนินการหลากหลาย เช่น การรณรงค์เพื่อส่งเสริมการอ่าน การจัดประกวดหนังสือ และการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติซึ่งดำเนินการสืบเนื่องมาตั้งแต่ปีหนังสือสากล พ.ศ. 2515 จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็น “ปีส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้” ทำให้มีการส่งเสริมการอ่านมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมการอ่านดำเนินการได้หลายแนวทางตั้งแต่การผลิตสื่อการอ่านที่ดีมีคุณภาพ การจัดแหล่งบริการหนังสือและการอ่านให้น่าเข้าใช้และเพียงพอ การจัดระบบการศึกษาที่ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการตาม เพศ วัย และระดับการศึกษาของบุคคลผู้เป็นกลุ่มเป้าหมาย (สุพรรณิ วราทร และชลธิชา สุทธิจันทร์กุล, 2549, หน้า 1) จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้น กับเด็กและเยาวชนทุกระดับ

ดังนั้น สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ร่วมกับโปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอ่าน จึงร่วมมือกันจัดทำโครงการรณรงค์สร้างนิสัยรักการอ่านแก่เยาวชนและประชาชนขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นการส่งเสริมและปลูกฝังให้เยาวชนของประเทศมีนิสัยรักการอ่านและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการบริการด้านวิชาการแก่ชุมชนในท้องถิ่นที่ได้มีการจัดกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่องและกระจายการบริการให้กับกลุ่มผู้รับบริการที่หลากหลาย รวมทั้งโรงเรียนต่างๆ ในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการอ่านที่เป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านตั้งแต่ยังเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังการอ่านกับเด็กวัยอนุบาล ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญที่ต้องการอยากรู้ อยากเห็น จะซึมซับและเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งถ้าได้รับการส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้น เป็นประจำและสม่ำเสมอด้วยแล้วเด็กก็จะเกิดความคุ้นเคยและเคยชินกับการอ่านหนังสือ จนพัฒนาเป็นนิสัยรักการอ่านโดยไม่รู้ตัว เพื่อให้การจัดกิจกรรม ส่งเสริม สอดคล้องกับความต้องการของ นักเรียนระดับอนุบาล คณะผู้วิจัย จึงได้ทำการศึกษา แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล : กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิต (ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสถาบันราชภัฏกำแพงเพชรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 กับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร) เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับอายุของกลุ่มผู้รับบริการและสอดคล้องกับความต้องการเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล

ขอบเขตของการวิจัย

.ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสำหรับเด็กอนุบาล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

1.1. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนระดับชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิต (ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 กับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร) จำนวน 8 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ครูประจำชั้น

1.1.2 ครูผู้ช่วย

1.2 อาจารย์ผู้มีส่วนประกอบและความเชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมห้องสมุดและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จำนวน 10 คน ประกอบด้วย

1.2.1 อาจารย์โปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

1.2.2 อาจารย์ผู้สอนระดับอนุบาลโรงเรียนอนุบาลราชภัฏกำแพงเพชร

1.2.3 อาจารย์ผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โรงเรียนเทศบาล 1 (เกริกกฤตยาอุบลมณี)

1.3 เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานห้องสมุด และบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศจำนวน 10 คน

1.4 นักศึกษาโปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 20 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้น ชักจูง เปิดโอกาส และแนะแนวการอ่านให้นักเรียนสนใจอ่านหนังสือ

การจัดกิจกรรม หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ได้ปฏิบัติในโรงเรียนหรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านจากประสบการณ์หรือการปฏิบัติจริง

เด็กอนุบาล หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 โรงเรียนสาธิต (ภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 กับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อนำผลจากการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น